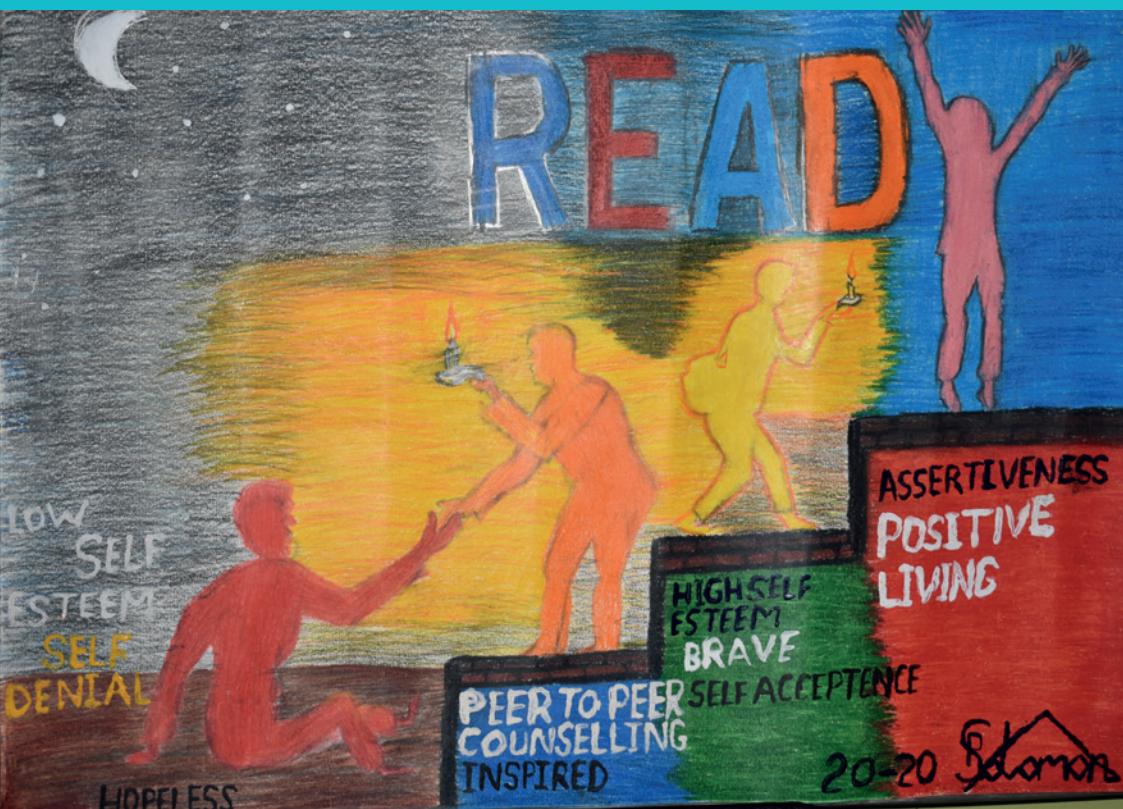

MAPITO YETU, STORI ZETU

Matabibu wasaidizi wa vijana katika jamii wana Jukumu la kipekee-pia la kimapinduzi-katika kuwasaidia vijana wakubwa na wadogo wanaoishi na VVU. Matabibu hawa ni kama moyo wa mradi wa READY + unaoongozwa na vijana rika katika nchi za eSwatini, Msumbiji, Tanzania na Zimbabwe.

Tunajivunia wanachofanya na jinsi walivyo-wastahimilivu, wenyewe kujiamini na wenyewe huruma, wakiwawezesha wengine wanaoishi na VVU ili waweze kuishi maisha kamili.

NENO LA UTANGULIZI LA NTSIKY

Ntsiky alikuwa mmoja wa matabibu wasaidizi wa vijana katika jamii wa mwanzomwanzo na alikulia kwenye programu yetu na kufikia kuwa mtetezi mahiri wa vijana wanaoishi na VVU katika nchi ya eSwatini na hata nje ya nchi hiyo. Hapa anatuelezea jinsi mradi wa matabibu wasaidizi wa vijana katika jamii ulivyomsaidia yeye na jinsi yeye pia alivyowasaidia wengine.

Mwanzoni nilipogundua kwamba nimeambukizwa VVU haikuwa rahisi kabisa kwa sababu sikuwa na mtu wa kumshirikisha hali yangu. Ukweli ni kwamba nilihitaji tu mtu wa rika langu anieleze jinsi ninavyoweza kuishi na maambukizi na jinsi ninavyopaswa kujitunza mwenyewe.

Maisha yamekuwa yakiendelea vizuri tangu nilipojunga na mradi wa READY + kama tabibu msaidizi wa vijana katika jamii. Kabla ya hapo nilikuwa nikijitenga na wenzangu kwa kuwa nilihisi kama nisiyetaka kukaa karibu na watu wengine na nilikuwa na hasira nydingi moyoni mwangu. Kadri muda ulivyoendelea mbele, nilianza kukubaliana na hali yangu. Nimekabiliana na hali na ninaishi nayo bila majuto.

Baada ya kufuzu mafunzo kama tabibu msaidizi wa vijana katika jamii nilianza kuwa wazi kwa watu wote kuhusu hali yangu ya VVU na sasa napewa nafasi katika majukwaa ili kuhamasisha na kutoa shuhuda kwa vijana rika wenzangu. Nilishiriki pia katika mkanda wa picha uitwao “Mbingu ndiyo kikomo “kuhusu majukumu ya matabibu wasaidizi wa vijana katika jamii ambaeo lengo lao ni kuwawezesha vijana wengine wanaoishi na VVU. Kazi yangu ya utetezi pia imekuwa rahisi kwa sababu huwezi kuwa mtetezi mwenye aibu, ila kwa sasa mimi ni kijana mahiri na shupavu ninayejivunia kusimama kwa ajili ya haki na mahitaji ya vijana na kuhakikisha kwamba sauti za wasiweza kupaza sauti zinakuzwa”.

“Naitwa Ntsiky Shabangu, kijana, mama na mmoja wa waliokuwa matabibu wasaidizi wa vijana katika jamii na mshiriki kiongozi wa mradi wa READY+ kutoka eSwatini ambaye naishi na VVU kwa miaka minne bila kificho”.

Mradi wa “READY+ umekuwa daraja katika maisha yangu. Kuvuka kutoka sehemu moja, kuelekea nyingine; hiyo ni hatua kubwa katika maisha yangu”.

***“READY + is a bridge in my life
To transcend from one place, to another; is a big step in my life”***

Kama ilivyo kwa Ntsiky, wengi wa matabibu wasaidizi wa vijana katika jamii wanasema kwamba walijihisi kutengwa na kuwa na hasira baada ya matokeo ya uchunguzi wa vipimo vyao. Wengine walipata nafasi ya kuwa matabibu wasaidizi wa vijana katika jamii baada ya kunyanyaswa kingono, kama mwanamke huyu kijana alivyotoa ushuhuda wake:

‘Ni simulizi inayorudiwarudiwa katika nchi mbalimbali ambapo matabibu wasaidizi wa vijana katika jamii wanafanya kazi. Mara nyangi tunasikia kwamba kukutana na tabibu msaidizi wa vijana katika jamii, mtu anayewashirikisha wengine ushuhuda wake, ni wakati wa mabadiliko- ‘daraja katika maisha yangu’- linalolekeea kwenye kujenga upya heshima yangu na kuwasaidia wengine kufanya vivyo hivyo.

“Siku moja wakati nikijianda kwenda shule nilibakwa na mjomba wangu. Alitishia kuniua kama ningemsimulia mtu yeote kuhusu tukio hili. Kwa hiyo, nilifanya kama alivyosema japokuwa nilikuwa nikiendelea kufa ndani kwa ndani, mpaka siku moja nilipothubutu kumsimulia mtu mgeni kuhusu kilichotokea na nikasaidiwa kutoa taarifa kwenye mamlaka husika.... kisha nililazimika kutafuta njia ya kuhama nyumbani na

nisirudi tena. Niliingia katika mahusiano ya mapenzi na mtu huyu ambaye hakuniambia ukweli kuhusu hali yake ya maambukizi. Nililazimika kuchunguza hali ya afya yake nilipokuwa mja mzito. Maisha yalikuwa magumu, hata hivyo nililazimika kukubaliana na hali yangu kwa ajili ya mtoto wangu.

Baadaye kidogo aliniambia kwamba asingeweza kumwoa mtu ambaye ni mwathirika wa ubakaji”. Nilikutana na mwanamke mmoja kijana aliyekuwa tabibu msaidizi wa vijana katika jamii, alinielezea kuhusu huduma za vikundi. Nilianza kuhudhuria kwenye vikundi kuanzia siku ile na kuendelea.

Niligundua kwamba sikuwa peke yangu niliyekuwa naishi na VVU na kwamba kuishi na VVU hakumaanishi mwisho wa maisha duniani. Kwa hiyo nilianza kushirikiana na kuingiliana na wengine, uponyaji ukaanza. Siku moja dada kiongozi alinichagua kuwa mmoja wa matabibu wasaidizi wa vijana katika jamii”.

Kwa maneno yao wenywewe, matabibu wasaidizi wa vijana katika jamii wanawashirikisha wengine mapito yao binafsi na mabadiliko waliyoweza kuyafanya.

WAKATI MAMBO YANAPOKUWA MOTOMOTO ZAIDI

Wengi wa matabibu wasaidizi wetu ni vijana shupavu kwa sasa kwa sababu walipata msaada wakati uleule walipokuwa wakiuhitaji zaidi. Wakati hali ilipokuwa mbaya, kuna mtu alijitokeza kusaidia. Wauguzi wetu wanahamasika kuhakikisha kwamba hakuna mtu anayehangaika mwenyewe na wataendelea kuwapa msaada wateja wao, kwa vyovyyote vile.

akati mwingine vijana rika wenzangu wanafikiri kwamba VVU ni mwisho wa maisha yao. Nilibahatika kumhamasisha mwingine kiasi kwamba anafikia malengo yake na hivi karibuni atakuwa anafanya mitihani yake ya kumaliza masomo ya elimu ya kidato cha nne.

‘Nilijifunza kuwa shujaa na mtu mkubwa bila kujali hali ilivyo’

hangamoto kubwa niliyokumbana nayo ni kwamba wakati mwingine vijana rika hawataki kuzungumza nami kuhusu hali zao za maambukizi au mambo yanayowafanya wakashindwa kuendelea na matibabu.

Wakati mwingine wanani pana za simu na anuani za uwongo lakini nina uvumilivu wa kutosha kwa hiyo nitaendelea kuwafuutilia ili kuhakikisha wanaendelea na matibabu vizuri na kuendelea kupata msaada wanaouhitaji nje ya matibabu yao ya VVU. Napenda kuishukuru familia ya MMPZ¹ kwa kunifanya nielewe kwamba haikuwa mwisho wa maisha na kunifanya niendelee kuwa msichana kama nilivyo hata leo.

Pia nilirejeshewa hali ya kujiamini kwa kuzungumza na vijana wengine na watu wazima kuliko mimi – mwanzoni nilikuwa na aibu kuzungumza mbele ya hadhara kubwa. Zaidi sana nilaiweza kumlipa mwalimu binaffsi anayenisaidia masomo yangu niliyoshindwa kufaulu. Nilikubaliana na hali ya maambukizi yangu na sasa ni rahisi kuzingatia tiba ya kufubaza maambukizi. Nilibahatika kutambua kwamba watoto na vijana wakubwa wote wanahitaji msaada thabitii unaotoka kwa mtu anayearminika na mwenye uvumilivu wakati vijana wanapotaka kuzungumza naye kuhusu masuala yao, na mtu anayeweza kuwapenda na kuwatunza kwa ukweli. Kuna haja ya kuendelea kutoa msaada wa taarifa sahihi kwa vijana rika wenzangu na jamii inayowazunguka. Nimekuja kuthamini jitihada zote nilizofanya za kuwajua vizuri vijana rika wenzangu kwa sababu kwa kuititia michezo na kuendesha vipindi vya kufurahisha vya ushauri nasaha na vya kuhojiana ili kufunua ukweli kumewasaidia kuniwekea wazi mambo yao.

¹ Million Memory Project Zimbabwe (MMPZ)

WAKATI MAMBO YANAPOKUWA MOTOMOTO ZAIDI INAENDELEA

N

ilipata fedha kwa kuweka akiba ya malipo niliyokuwa nikilipwa kama tabibu msaadizi na nilijifunza kuwa shujaa na mtu mkubwa bila kujali hali iliyokuwa ikinikabili na kwa sababu ya kuwa tabibu msaadizi wa vijana katika jamii sijitengi na wengine. Kwa sasa nina mawazo kwamba japokuwa naweza kuwa maskini lakini ni lazima nilenye kuwa na maisha bora Zaidi. Napenda kulishukuru shirika la Africaid na programu ya Matabibu wasaidizi wa vijana katika jamii kwa sababu wamenishauri kuhusu hali yangu na jinsi ya kutatua changamoto zangu na sasa najitambua mimi ni nani na maisha yangu yanasonga mbele kama mawimbi kwa sababu ya ushauri milioupata.

I

likuwa mwaka 2006 nilipopimwa na kujikuta na VVU. Nilikuwa mnyonge na sikuwa na taarifa kuhusu VVU. Wakati ule nilikabiliana na unyanyapaa na ubaguzi nyumbani, kwenye jamii na shulen. Niliishia kujinyanyapaa mwenyewe. Nikiwa shulen sikujamini hata kuzungumza na wanafunzi wenzangu. Mwaka 2009 nilikutana na matabibu wasadizi wa vijana katika jamii wa shirika la Zvandiri na mshauri wa shirika aitwaye Shangazi Elizabeth Gwenzi. Walinipa matumaini ya kuendelea kuishi kwa kunipatia taarifa za namna ya kukabiliana na unyanyapaa na taarifa nyingine mbalimbali kuhusu VVU. Nilihudhuria mikutano ya kikundi kila mara ambayo ilinifanya niimarike na ndipo nilipotambua kwamba maisha yanakuwa mepesi unapokuwa na mtu anayekusaidia.

N

ikiwa mtu niliyezoea kujifungia ndani sikuwahi kutoa msaada wa kijamii achilia mbali msaada wa kisaikolojia lakini kama tabibu msaadizi wa vijana katika jamii, nimekuja kutambua jinsi msaada wa kisaikolojia na jamii ulivyo na umuhimu kwa vijana wanaoishi na VVU. Ulikuwa wakati wa kipindi kilichofanikiwa cha majadiliano na mteja aliyetaka kujua ndipo nilipogundua kwamba naweza kutoa msaada wa saikolojia na jamii lakini pia jinsi msaada huo unavyoweza kuleta mabadiliko chanya katika maisha ya mtu.

UONGOZI

Kwa kutumia elimu yao kuhusu mambo ambayo vijana wengine wanaweza kuwa wanakabiliana nayo, matabibu wasaidizi wetu wanaweza kutoa mwongozo na kuhamasisha wengine kukubaliana na hali za maambukizi yao ya VVU na kuishi maisha kamili. Mafunzo ambayo matabibu wasaidizi wetu wanapatiwa yanawasaidia kujiamini na pale ambapo awali waliogopa kusimama mbele ya hadhara kubwa, sasa wanajisikia furaha kuzungumza na kundi la vijana huku wakijua kuwa ujumbe wanaotoa unabgilisha maisha.

Nataka kubadilisha jinsi vijana wanaoishi na VVU wanavyojiona katika hali hasi kwa kuwafundisha na kuwahamasisha kujipenda wao wenyewe na kujikubali na kuishi maisha wanayoyapenda wao ili dunia ione kwamba hakuna tofauti kati ya mtu anayeishi na VVU na asiyehi navyo zaidi ya kile kilichopo ndani ya damu kwa sababu sote tunaweza kufanya mambo yanayofanana, basi naamini kwamba unyanyapaa hautakuwa na nafasi tena. HUU NDIYO MSIMAMO WANGU NA NITAUSIMAMIA.'

Mafanikio yangu makubwa kama tabibu msaidizi wa vijana katika jamii yalitokea mwezi wa kumi mwaka 2019 na naikumbuka siku hiyo kwa sababu ulikuwa ni mwaka nilipochaguiwa kama tabibu msaidizi katika mradi wa Zvandiri.Nilijifunza mambo mengi sana, sasa naweza kuwasaidia vijana rika wenzangu wanaohitaji msaada kwa sababu ni kama nilivyokuwa nilipofiya na mama yangu, nikapata msaada kutoka kwa wauguzi wasaidizi. Nina lengo la kuwasaidia vijana rika wenzangu wengi sana na naipenda kazi yangu kwa sababu kama sio fursa hii nisingeweza kupata msaada. Nilijifunza kuwa mnyenyeketu na kutomhukumu mtu yeote kuhusiana na maisha yake na kuachana na Imani zangu wakati ninapowasaidia vijana wenzangu na kujaribu kuelewa mhitaji yao.

“Ni kama mchezo wa drafti”

Punde nilipoanza kazi yangu kama tabibu msaidizi wa vijana katika jamii niliona kwamba kulikuwa na matarajio makubwa ambayo vijana walitaka kuyaona kutoka kwako na ambayo yanakufanya ukonge nyoyo zao. Kuwa tabibu msaidizi sio kazi rahisi kama kutembea madukani ukitazama vitu mbalimbali, ila ni kama mchezo wa drafti kwa sababu kuna kufikiri kwangi jinsi ya kumsaidia mteja au jinsi utakavyofikia lengo, na jinsi utakavyokabili na kuishinda changamoto iliyo mbele yako. Ni muhimu sana kwamba tuweze kuwasaidia wateja wetu kwa sababu wao ni kama kitu cha thamani na punde utakapompoteza mmoja wao itakugharimu sana kumpata tena. Nikiwa mmoja wa matabibu wasaidizi najua kwamba mimi ni binadamu na kuna wakati nafanya makosa na japokuwa najifunza kutoka kwao inaumiza unapojua kwamba umewaangusha wateja wako wakati ambapo wao walikuamin sana.

Mafanikio niliyopata nikiwa kwenye mradi wa READY + yaliikuwa ni (kujifunza) kuwasaidia vijana wengine waliokuwa na changamoto kama mimi. Nilijifunza pia jinsi ya kutunza fedha zangu, na kuisaidia familia yangu kwa kile kidogo nilichokuwa nikikipata. Ushauri ninaotoa kwa vijana rika wenzangu na vijana wengine ni: Unyanyapaa upo na unatokea ndani ya familia, lakini wewe kijana, unatakiwa kuwa imara, usikate tamaa, inaumiza, ni ngumu lakini kwa kuhakikisha kwamba matumizi ya dawa za kufubaza VVU ni endelevu katika maisha yako unawenza kufikia chochote unachotaka na ukawa na maisha mazuri ya baadaye.

MAARIFA NI MTAJI

MAARIFA NI MTAJI INAENDELEA

Vijana wengi wanatishika wanaposemwa vibaya na woga huu wa unyanyapaa unawafanya wengi kudharau au kuficha hai zao za maambukizi ya VVU. Matabibu wasaidizi wetu wote walikabiliana na unyanyaaa, woga na ubaguzi kabla ya kuwa vijana imara kama walivyo. Wanatumia maarifa na taarifa kuvunja vizingiti vya unyanyapaa na woga na kuwasaidia vijana wengine wenye woga.

azazi wangu walikuwa msaada mkubwa kwangu ingawaje baadhi ya ndugu zangu walinyanyaapaa kwa sababu walidhani nisingweza kuendelea kuishi na kwamba ni kama niliyekuwa nikitembea nikiwa mfu. Walinitupia vijembe na kuwasema vibaya watu waliokuwa wakiishi na VVU. Nilipoteza uwezo wa kujiamini, kila mara nilikuwa na maswali yasiyokuwa na majibu kichwani mwangu kama vile nilipataje VVU, mbona ni mimi tu kati ya watu wote hapa nyumbani na pia nikawakasirikia wazazi wangu.

Tangu nilipokuwa tabibu msaidizi wa vijana katika jamii, maisha yangu yamekuwa rahisi na hata ndugu zangu wamepata maarifa toka kwangu na wanajua vizuri Zaidi. Kuwa tabibu msaidizi kumebadili mambo mengi katika maisha yangu, kumenifanya nitambue maana ya maisha ya mtu. Kwa sasa siwazii tena habari ya kujua kama nilivyokuwa nikiwaza hapo awali ila najua umuhimu wa matumizi sahihi ya dawa na uzingatiaji wake.

wenye usaili niliulizwa maswali mengi sana kama vile utaweza kusimama mbele ya vijana wakubwa na kuwafundisha kuhusu VVU na UKIMWI? Niliwajibu kwamba ningeweza kufanya hivyo lakini ndani ya moyo wangu nilikuwa na woga kwa sababu sikuwa nimeshapewa fursa kama hiyo. Sikuwa najua chochote kuhusu VVU na UKIMWI. Nikajiuliza mwenyewe nitawezaje kuwafundisha. Tulikwenda Gweru kwenye mafunzo ya matabibu wasaidizi wa vijana katika jamii na tukafundishwa kuhusu VVU na UKIMWI, mchezo wa askari², jinsi ya kuandaa matembezi ya nyumba kwa nyumba, na mbinu za utoaji nasaha. Kwa hiyo, nilianza kuwa na ujasiri na kujiamini mimi binafsi na kuwa na uwezo wa kusimama mbele za watu.

inaishi na mama yangu na baba yangu alifariki dunia nikiwa na umri wa miaka mitatu. Nilizaliwa na VVU ila sikujuwa chochote kuhusiana na hali hiyo. Nilifahamu kuhusu hali yangu nikiwa na miaka 12 na hii haikunifurahisha na nilianza kuwa na mawazo ya kutaka kujua. Kabla ya hapo nilikuwa nikifikiri kwamba mtu anayeishi na VVU hawezi kuendelea kuishi kwa kuwa hata baba yangu alifariki dunia kwa kukosa maarifa. Baadaye niliweza kuwa sehemu ya kikundi cha kutoa huduma na ilinisaidia sana. Nilielewa kwamba sikuwa peke yangu na hali hiyo ilinisaidia kujitunza na kujitibutu.

² Nchini Tanzania wasaidizi wa vijana rika hutumia mchezo wa askari kuelimisha vijana wanaoishi na VVU na wenye UKIMWI jinsi dawa za kufubaza virusi zinavyofanya kazi ndani ya mwili.

Mafanikio yangu makubwa kabisa nikiwa kama tabibu msaidizi wa vijana katika jamii ni kwamba nimekuwa mtu ninayeishi maisha ya furaha japo sio kazi rahisi. Inachukuwa muda mrefu na jitihada kubwa kwa mtu kukubali hali yake ya maambukizi. Sikuwa mtu ninayeongea sana ila siku hizi naweza kusema chochote kilicho ndani ya akili yangu kwa uhuru.

Kitu kingine ni pale tunapokutana kama matabibu wasaidizi wa vijana katika jamii, ninahisi umoja uliopo ndani yetu kwa sababu hatujiweki kwenye madaraja ya ngazi fulani, sisi ni wamoja. Kushirikishana stori pia hunifanya nielewe kwamba mimi si peke yangu niliyepitia kwenye nyakati ngumu na hunirudishia matumaini yangu yaliyopotea.

Sasa natambua kwamba mimi ni nani. 'Kila mara jiambie mambo ya maana kuhusu wewe ni nani, vile unavyojiona nyakati zote. 'Najua mimi ni nani, mimi ni msichana mzuri kuliko wote duniani, na ni mfano wa kuigwa kwa watu wengine, msichana shupavu asiyekubali kushindwa na chochote kama kweli anakihitaji.' Mimi ndiye yule msichana jasiri nisiyeogopesha na chochote na naendesha maisha yangu mwenyewe nikiwa na msaada wa MUNGU pembedni mwangu'. Mimi ni mama kiongozi wa wanawake wote'.

Wazazi wangu walifariki dunia nikiwa na miaka 4. Nilipofikia miaka 14 nilianza kuugua kila mara. Shangazi yangu alinipeleka hospitali na baada ya kupimwa nilipatikana na VVU. Kuanzia hapo mimi na shangazi yangu tulifundishwa jinsi ya kuzingatia dawa. Baadaye nikachaguliwa kama tabibu msaidizi wa vijana katika jamii ili kunifungua macho kwa kuwa nilikuwa na aibu na mtu wa kutazama wengine. Nilikuwa nikijitenga na wenzangu ili nikae peke yangu tu. Baada ya kuwa tabibu msaidizi nilipata mafanikio mengi. Niliweza kurudi shulen na kuijandikisha na masomo niliyokuwa nimefeli kabla kwenye mitihani yangu ya kumaliza kidato cha nne. Pia nilifanikiwa kusoma kozi fupi ya unesi. Mwisho nilianzisha biashara ndogo ya kuza duka la bidhaa. Nilijifunza kwamba mtu anatakiwa awe na uvumilivu katika kila kitu anachofanya.

Kabla sijawa tabibu msaidizi wa vijana katika jamii maisha yangu hayakuwa na maana kwa sababu nilisemwa kwa kiasi kikubwa na familia ya baba yangu kiasi cha kufikiria kuacha kuendelea na matibabu ila kila kitu kilienda vizuri kwa rehema za Mungu na nikaweza kukabiliana na kila kitu kiasi kwamba sina kinyongo chochote na familia yangu kwa sasa. Nina ushupavu wa kuishi na kuwasaidia wengine. Shukrani ziende kwa mradi wa READY+, kutoka kwao nilijifunza jinsi ya kukabiliana na matatizo yangu, nimejifunza kuwa mnyenyekuvu na jinsi ya kusamehe. Sitasahau msaada niliopata toka kwa matabibu wasaidizi wa vijana katika jamii, kutoka kwenye chama cha Hixikanwe na ADECC³. Wao ni kama kaka zangu.

³ Hixikanwe na Assciaca para o Desenvolvimento da Capacidade Comunitaria (ADECC) ni washirika watekelezaji wa mradi wetu katika nchi ya Msumbizi

KUKABILIANA NA CHANGAMOTO

Wakati mwingine hata kumaliza siku kunaweza kuwa vigumu kwa matabibu wasaidizi wetu ambao wanaendelea kukabiliana na ubaguzi na changamoto ya kufanya mambo yaende huku wakiwa wamechoka. Wanafanya hivyo kwa sababu wanawajali watu wanaojitahidi kuwasaidia. Wamehamasika kukabiliana na changamoto kwa sababu wanajua kwamba kazi yao na uvumilivu wao unaokoa maisha ya wengine.

abla sijawa tabibu msaidizi wa vijana katika jamii nilikuwa na ufahamu mdogo kuhusu VVU na sikuwa na raha wakati wa kwenda kuchukua dawa zangu. Kila nikisikia watu wakizungumza kuhusu VVU sikuwa nasema chochote na nilijisikia mwenye hasira ndani mwangu. Baadhi ya changamoto nilizokabiliana nazo ni pamoja na kuugua, kufukuzwa kwenye nyumba, kitu kilichonifanya njione kama nisiyetakiwa, kujitenga, na kuwa mtu ninayefanya kila kitu peke yangu. Ukija nyumbani ukiwa umechoka bado una kazi za kufanya na bado unatakiwa kujisomea, niamini, inafadhaisha!

ufanya kazi na vijana ambao hawazingatii matumizi ya dawa zao sio kazi nyepesi, inachukua muda mrefu kumshauri binadamu kufanya vitu vyenye manufaa kwake. Kuwashauri vijana kurejea kwenye matibabu na kujitunza ni kazi ngumu kwa kuwa kila mmojawao ana sababu zake binafsi za kuacha au kudharau uzingatiaji wa dawa. Changamoto nyagine niliyokumbana nayo katika safari yangu kama tabibu msaidizi wa vijana ni pamoja na kupewa namba za uwongo za simu na anuani za kupotosha za nyumba, hali inayosababisha ugumu kwetu tunaotaka kuwatembelea wateja wetu majumbani mwao. Hata hivyo, kwa kila changamoto tunazokumbana nazo kila mara tunapata njia thabit ya kutatua matatizo yetu.

ina changamoto ambazo ni, kufanya kazi na umma sio kazi nyepesi, na hili linahitaji mtu mwenye moyo uliotulia, mtu asie na hasira za karibu, mvumilivu sana. Wakati mwingine wateja wetu wanatupatia anuani za uongo au namba za simu za uwongo. Unapokutana na vijana wakubwa na wakaamua kusema ukweli kuhusu mambo yao, kwa kawaida huwa nawapatia rufaa kwa msaada zaidi ila wakati mwingine watoa huduma hawawapi msaada kwa wakati unaotakiwa, na hili linaathiri kazi yangu kwa sababu uaminifu wateja wangu wanaokuwa wamenipa hypotea. Kitu kinachonifanya nihisi kwamba sikufanya kazi yangu ipasavy kuwasaidia. Suala la kifo- kuwapoteza vijana wakubwa wakati ulishajenga msingi imara wa mahusiano inaumiza sana.

KUKABILIANA NA CHANGAMOTO INAENDELEA

napaswa kujaribu kuwa mnyenyeketu na kuwaelewa watu. Hutakiwi kuwa na hasira za harakaharaka kwa sababu nimekutana na wateja wengi ambao wakati mwingine wanakuwa wakorofu na wengine ambao hawahitaji msaada unaotaka kuwapatia na wakati mwingine wameambiwa waje kuniona na wanaamini kwamba wamekuja kwa sababu hakuna njia nyingine mbadala kwa hiyo wanakutupia lawama zao zote – ni vigumu kuelewana na mtu wa aina hiyo. Wakati mwingine kuna suala ambapo unatakiwa kuwa mwangalifu Zaidi kuhakikisha ushuhuda hautolewi kwa bahati mbaya kwa sababu ni haki ya wateja wangu kuamua kutoa ushuhuda au la. Ila nimejifunza mengi sana tangu nilipokuwa tabibu msaidizi na hakika naipenda kazi yangu.

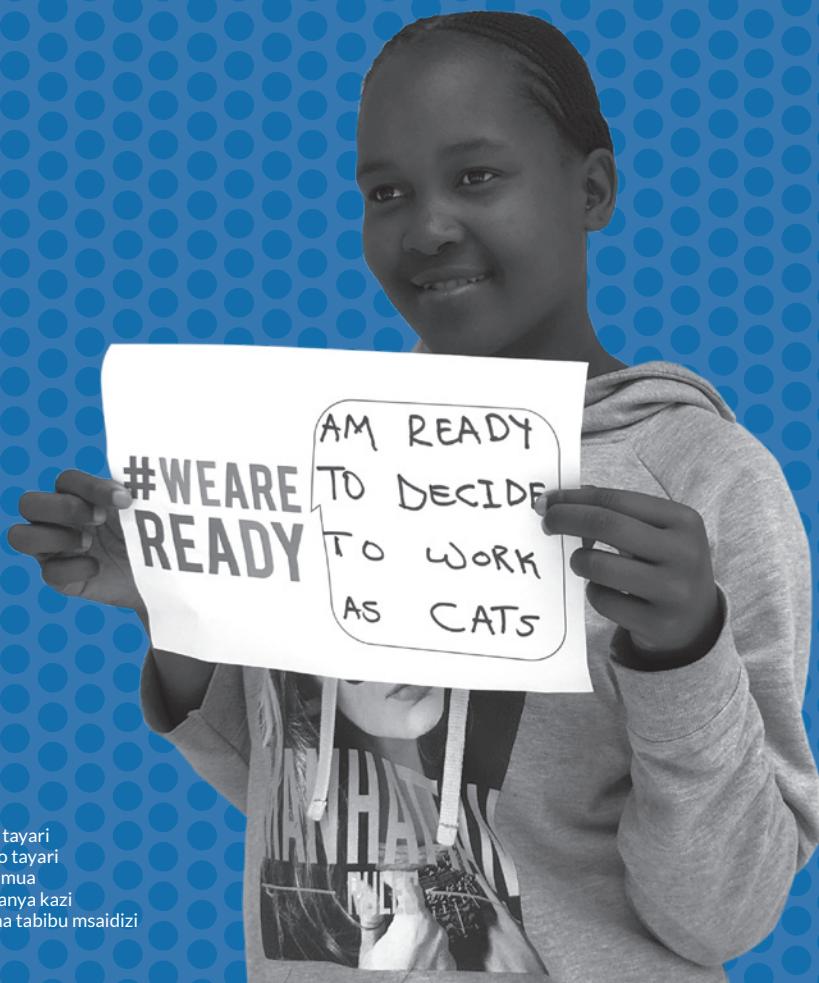
ilikabiliana na changamoto ya UVIKO -19, hatukuweza kuwatembelea wateja wetu au kuwapa misaada hitajika. Japokuwa tuliwapigia simu, haikuwa na mashiko sana ukilinganisha na kuwatembelea majumbani. Pia nilikabiliana na changamoto ya kutokuwa na kitambulisho kama kuвая kitu Fulani kinachotambulisha kazi yangu. Baadhi ya wazazi hawakufurahia nilipokuwa nikizungumza na mabinti zao.

“Siyo kazi rahisi, unahitaji moyo uliotulia”

aadhi ya wateja waliamini kile walichoambwa kwenye makanisa yao Zaidi kuliko kile walichoambwa na daktari. Sio vibaya kuwa na Imani na kanisa lako, lakini baadhi ya wateja watakuambia kwamba “Niliombewa na nimeponywa. Sihitaji dawa zako”

NILIJIONA TOFAUTI (JINSI NILIVYOGUNDUA)

Tupo tayari

- Nipo tayari
- Kuamua
- Kufanya kazi
- kama tabibu msaidizi

Kwa vijana wengi, kuishi na VVU kunaweza kuonekana kama mapambano yasiyo na matumaini na wanahisi kama vile maisha yao yamefikia mwisho hata kabla ya kuanza kuyaishi. Matabibu wasaidizi wetu wameyapitia yote hayo na wanaweza kuwasaidia vijana wengine kuona kwamba kuna matumaini na njia ya kuendelea kuishi maisha kamili na ya furaha.

Sikujuu pa kuanzia kwa sababu mvulana aliyenitia mimba alikataa mimba yangu kwa sababu ya hali yangu ya kuishi na VVU. Alisema hawezu kuwa na mtoto mwenye maambukizi ya VVU.

Nilipoteza matumaini, nilijambia mwenyewe kwamba siwezi kwenda popote. Mawazo ya kujuu kwamba nilikuwa tofauti na vijana rika wenzangu yalinifanya niwe na mtazamo wa maisha uliovurugika. Kwangu mimi kukua nikwi na jukumu la kumeza dawa za kirusi kisichoweza kupona ilikuwa ni sawa na kupoteza muda, na mlima nisioweza kusogezza katika maisha yangu. Maswali yasiyokuwa na majibu katika maisha yangu yalinifedhehesha na kuniabisha na nikaanza kuacha kumeza dawa zangu kwa ukawaida. Kutokana na ujinga wangu sikuweka mkazo katika masomo yangu, Zaidi sana nilijijingiza katika unywaji wa pombe kali na kupigana kama njia ya kuficha ukweli. Maskini mimi, sikujua kama ndiyo nilikuwa nikiharibikiwa Zaidi.

“Ulikuwa mlima usioweza kusogezwa”

Nilizaliwa mwezi Januari mwaka 1999, nikiishi na wazazi wangu. Nilipofikia umri wa miaka 6 baba yangu alifariki na mama yangu akaenda Afrika ya Kusini. Nilianza kuishi na babu na bibi yangu. Mwaka 2013, niliugua na bibi yangu alinipeleka hospitali ambapo niligundulika kuwa na VVU na kuanzishiwa dawa. Ilikuwa vigumu kwa bibi yangu kuniyelea ukweli wa hali yangu kwa hiyo aliamua njiunge na vikundi vya watoa msaada na ushauri vya hospitalini. Nilipogundua kuwa nilikuwa naishi na VVU nilikabiliwa na kejeli na maneno magumu kutoka kwa ndugu zangu nyumbani na hapo nikaamua kuanzisha biashara yangu binafsi. Kwa bahati nzuri shirika la Africaid likawa mwokozi wangu mkuu katika maisha yangu. Hali yangu ilichangia sana kuijunga na kuwa tabibu msaidizi wa vijana na kukubali kwangu kufunua ukweli kuhusu hali yangu ya maambukizi. Nilipata mafunzo ya utabibu usaidizi na ndipo macho yangu yalipofunguka nami nikaanza kuishi maisha ya kawaida.

Kabla ya kuijunga na programu ya READY+ nilikuwa mtu nisiyekuwa na maarifa yoyote kuhusu VVU na sikuwa na matumaini ya maisha ya baadaye. Nilitumia muda mrefu kujibagua mwenyewe, sikuzingatia matumizi ya dawa na sikuwa na mpango wa kuwa na furaha maishani. Baada ya kuijunga na program ya READY+ kila kitu kilibadilika, asante Mungu, nilipata matumaini makubwa ya maisha yangu na nikagundua kuwa naweza kuishi maisha yenye furaha na mazuri Zaidi mradhi tu nizingatie matumizi ya dawa. Nilikutana na familia mpya ambayo ni matabibu wasaidizi wa vijana katika jamii, ndugu waliokuwa katika hali kama yangu, ambao kila mara wamenishika mkono na kuniinua, kuniimarisha na kunipa misaada isiyo na masharti. Nilipata maarifa mengi na ari ya kuwasaidia vijana wadogo kwa wakubwa kuwa na ushujaa na kuwezesewa.

KUFUNUA UKWELI, WAKATI GANI NA KIVIPI?

KUFUNUA UKWELI, WAKATI GANI NA KIVIPI? INAENDELEA

Kwa matabibu wasaidizi wetu wengi ilichukua miaka mingi kugundua hali zao za maambukizi ya VVU na wakati mwingine muda mrefu hivyo hivyo kufunua ukweli wa hali zao kwa wengine. Matabibu wasaidizi wetu wanawasaidia vijana kukabiliana na hali hii na kuwaonesha kwamba kufunua ukweli kunaweza kutia moyo, kuwa mfano kwa wengine ambao bado wana woga.

ilipokuwa na umri wa miaka 6 wazazi wangu walifariki dunia na nikaanza kuishi na bibi yangu. Wakati wazazi wangu wanafariki dunia hali ya nyumbani kwetu ilikuwa mbaya sana kwa kuwa nilikuwa mgonjwa. Wakati mwingine nilishindwa kwenda shulenii. Nilikuwa na vidonda vilivyokuwa vikiniuma sana kwenye ulimi wangu na pia vipele ndani ya mwili. Matukio yote haya yalinifanya nihiisi kama niimelogwa nikiamini ugonjwa wangu ulisababishwa na mizimu. Nilikuwa nahudhuria maombi kwenye makanisa mbalimbali na pia kwenda kwa waganga mbalimbali kupata matibabu. Wakati mwingine nilikuwa nikifiriria 'ni lini nitarudi shulenii na kuendelea kucheza na watoto wengine?

Siku moja shangazi yangu alikuja nyumbani na akagundua kuwa sikuwa najisikia vizuri, ilikuwa rahisi kwa mtu ye yeyote kugundua ugonjwa wangu kwa sababu nilikuwa nimeshapoteza uzito mkubwa sana. Kwa hiyo, shangazi yangu alinichukua kliniki kupata vipimo. Tulipofika kliniki, nilihudumiwa mara moja kwa kuwa manesi waliona kwamba nilihitaji msaada wa haraka. Siku ileile nilipatiwa rufaa kwenda hospitali Kuu ya Chitungwiza ambapo nililazwa. Siku moja baada ya kulazwa daktari mwingine alikuja nilipokuwa nimelala na akaniambia ni lazima nipate vipimo vya VVU na kuelezea Zaidi kuhusu VVU. Nilichukua vipimo vya VVU na nikapatiwa ushauri nasaha na daktari. Kusema ukweli ilikuwa vigumu sana kuamini kwamba nilikuwa na VVU. Matabibu wasaidizi ndiyo waliokuwa wakinitembelea na ndiyo walionishauri nizingatia matumizi ya dawa sawasawa. Baada ya hapo, nilianza kuwa na afya njema na nikarejea shulenii.

**“Macho yangu yalifunguliwa.
Nilianza kuishi maisha ya kawaida”**

ukiwa kwenye muhula wa kwanza shulenii niliugua sana nikaenda hospitali na nikaambiwa nina tatizo la figo. Niliendelea kuugua mara kwa mara lakini kuna wakati niliugua sana nikapelekwa hospitalini na baada ya vipimo nikagundulika kuwa na VVU.

Nilipopokea taarifa hizo nilijifanya kuwa kawaida kwa kuwa sikupenda dada yangu ahisi kwamba nimeshtushwa na taarifa zile. Baadaye nilijiandikisha na vikundi vya utoaji ushauri. Maisha yangu yalibadilika baada ya kusikia taarifa zile, nilipungua uzito, sikuwa na raha, nilikuwa na maswali mengi sana ya kumwuuliza bibi yangu lakini sikupenda kumpa msongo kutokana na suala hili. Miaka miwili baadaye, nilianza kutumia dawa na kuhuduria kwenye vikundi vya ushauri na nilifurahia kwenda kwa sababu walikuwa wakitupatia maheu⁴. Pia nilienda kupima kiwango cha maambukizi na kilikuwa juu. Baada ya taarifa hii mbaya, haikuwa ni bahati yangu kwa kuwa nilipata ugonjwa wa Kifua Kikuu. Nilipatiwa rufaa kwenda tena Hospitali Kuu ya Chitungwiza. Baada ya kufika nilikaabidhiwa kwa manesi wawili ambao walianza kunihoji kuhusu maisha yangu ya kimapenzi na hata wakauliza ikiwa nilikuwa na hamu ya mapenzi bado.

Mwaka 2020, nilihudhuria usaili kwenye shirika la Zvandiri, nikafulu na nikaenda kwenye mafunzo na kuanza kufanya kazi kama tabibu msaidizi. Kufunua ukweli ni moja ya changamoto nilizokabiliana nazo, sikupenda mama wa rafiki yangu wa kiume agundue kwamba ninaishi na VVU.

ujivunia kuishi na VVU: Hapo nyuma wakati ambapo sikuwa nimeshakuwa tabibu msaidizi, nilikuwa ni kijana niliyeishi na VVU, mtu ambaye sikupenda kufunua ukweli kwa mtu yejote kwa kuhofia kwamba naweza kutengwa na wengine. Kwa sasa, naweza kukubaliana na ukweli nikiwa mahali popote pale.

aada ya vipindi kadhaa vya uwezeshaji, tukizungumzia umuhimu wa kufunua ukweli, nilihamasika na nikakubali kufunua ukweli wa hali yangu ya maambukizi kwa rafiki yangu wa kiume. Siku iliyofuata nilipofika kwenye mafunzo nikiwa na uso wa mtu aliyekuwa ametulia na mwenye furaha, na nikawaambia wanasemina wenzangu kwamba nimefunua ukweli wa hali yangu ya maambukizi kwa rafiki yangu wa kiume, na kwamba wala hakuonesha kushangazwa na kwamba aliahidi kunipa kila aina ya msaada nitakaouhitaji. Hii ni stori nyingine ya matokeo ya msaada wa saikolojia na jamii kwenye umuhimu wa kufunua ukweli kwa mpenzi wako.

⁴ Kinywaji kinachotengenezwa kwa mahindi.

URITHI WANGU – MATOKEO YA MUDA MREFU YA PROGRAMU

aisha yangu yamebadilika sana kwa sababu sasa najua kuwa mimi ni mama wa binti mzuri ambaye hana maambukizi. Na nina bahati sana na najivunia kujifungua binti mwene afya njema. Na kuditia mradi niliweza kujifunza nini cha kufanya na jinsi ya kukubaliana na hali kama mama kijana.

Baada ya kijiunga na familia hii, nilijifunza umuhimu wa matibabu na nikaanza kufanya lolote niwezalo ili kumeza dawa zangu bila kukosa (kila siku na kwa wakati uleule). Baada ya muda kidogo nilipima kiwango cha maambukizi yangu na maambukizi yalikuwa kidogo sana kiasi cha kutoonekana. Shukrani ni kwa mradi wa READY+, niliweza kumweleza mwenzangu hali yangu ya maambukizi, marafiki zangu na watu wengine wa familia yangu, asante Mungu wanansaidia na wamo pamoja na mimi katika maisha yangu.

Baadhi ya wateja wangu, kulikuwa na wanawake vijana watatu ambao walikuwa wajawazito na wameweza kuanza matumizi ya dawa za kufubaza VVU. Pia wamejiunga na mpango wa Kuzuia maambukizi ya mama kwenda kwa mtoto.

Nilipoanza kufanya kazi idadi ya wateja waliokuwa na kiwango kikubwa cha maambukizi ilianza kupungua. Hali hii ilifikiwa kwa msaada wa vikundi vya kusaidiana na kutembelea majumbani hivyo baadhi yao sasa viwango vyao vya maambukizi havioneekani. Nilifiki hatua hii kwa kuwaauliza wateja muda waliokuwa wakimeza dawa zao kisha nawapigia simu a u kuwaandikia ujumbe mfupi wa maneno dakika kumi kabla ya muda wa kumeza dawa ili kuwakumbusha. Pia nilikuwa nawaauliza siku zao za kuhudhuria kliniki na kuwakumbusha siku moja kabla.

Pia niliweza kugawa vifurushi wa kujipima VVU mwenyewe na kuwasiliana na wale walioonekana na maambukizi na kuwapa rufaa kuhudhuria kliniki zilizo jirani naoi li wakaanzishiwe mpango wa kutumia dawa. Binafsi ninafurahi kusema kwamba kwa kuditia vipindi vya nasaha walikubaliana na hali zao za maambukizi na ninaamini kwa kufanya kazi kama timu tunaweza kuvishinda VVU.

“VVU havikai kwenye akili bali kwenye damu”

teja wangu na mume wake wanafuraha kwa kuwa wote wana matumaini ya kupanga maisha yao. Wamepanga kuzingatia uzazi wa mpango ili wawape watoto wao nafasi waweze kukua vizuri wakiwa na afya na wao wawe na muda wa kutosha kujielekeza kwenye shughuli nyingine za uzalishaji mali na kuimarisha ustawi wao.

Baada ya kutambulishwa kwa matabibu wasaidizi kwenye kituo nilianza safari ambayo naweza tu kuitambulisha kama “Safari ya Ugunduzi”. Nilianza kujifunza kwa nini ilikuwa vizuri kujichanganya na kukutana na watu wapya wa rika langu.

Pia nilijifunza kwamba sikuwa peke yangu, idadi kubwa ya vijana ilikuwa ikijulikana kila mwezi. Nilianza kuvutiwa na mambo ambayo matabibu wasaidizi walikuwa wakifanya, kwa hiyo niliamua kujitolea kwenye kila kikundi cha msaada. Nilipata maarifa mengi kuhusu modeli za utabibu usaidizi na mshauri wa shirika la Zvandirialinichangua mimi kwa sababu ya mapenzi yangu kwa program za Zvandiri. Mafanikio yangu makubwa Zaidi ni kwamba nimejifunza kwamba VVU havikai ndni ya akili bali kwenye damu, hivyo naweza kuwa mtu yeoyote ninayependa bila kuathiriwa na hali ya maambukizi ya VVU. Nilijiandikisha kwa ajili ya masomo ya chuo na sasa nachukua masomo ya Maendeleo katika Chuo Kikuu Huria cha Zimbabwe.

NI NINI TUNACHOWEZA KUBORESHA ZAIDI WAKATI UJAO

MSAADAA WAKO

Tunajivunia matokeo yaliyopatikana kwa vijana wanaoishi na VVU tunawataka, wasaidizi wetu, nanyi muwe na fahari, kwa sababu tunajua hatuwezi kufanya chochole peke yetu bila msaada wenu. Kwa hiyo, kama ilivyo kwa vitu vyote vizuri, hapa tuna vitu vichache ambavyo tukiwa kama matabibu wasaidizi tungeweza kuboresha Zaidi. Kwa msaada wenu endelevu tunaweza kuwasaidia vijana wengi Zaidi na pengine la muhimu Zaidi kuwasaidia waweze kuwasaidia wengine.

Huko mbeleni ningependa watu wa familia yangu na jamii yangu wapate mafunzo juu ya matunzo na kuwezeshwa kuwasaidia wengine na kuwawezeshwa watu wenyen VVU. Pia, ningependa watu wanaoishi na ulemavu na VVU kwa pamoja wapewe fursa sawa na stahiki kama mtu mwagine yeoyote kwenye jamii na kupunguza unyanyapaa hadi asiliimia 0. Ningependa pia wateja wangu wapate fursa za elimu bora, chakula na maji safi kwa sababu kama wakishindwa kupata mahitaji haya wanaathirika kihisia na kisaikolojia. Mwisho, ningependa wateja wangu wapate fursa ya matibabu na matibabu ya maambukizi ya pili ambayo yataongeza na kuboresha maisha yao.

“Napenda watu wenyen ulemavu na ambaio wanaishi na VVU wapewe fursa sawa na stahiki”

Wakati mwagine tunakosa nafasi ya kutosha kufanya vipindi vya ushauri nasaha na haitakuwa sawa kuwaacha wengine nje kwa kukosa faragha. Kwa wagonjwa wanaopokea dawa za ngazi ya pili, kwa kawaida tunashuhudia upungufu wa dawa ndani ya nchi, jambo ambalo ni baya. Matumizi ya mfumo wa kielektroniki wa e-Support kwa vikundi vya msaada unakuwa ni changamoto kwa wasio na simu janja.

ingependa kuona uimarishwaji wa shughuli ili kwamba wamama vijana na makundi maalum yaweze kujumuishwa kwenye programu.

ia tuna vijana wanaoishi na ulemavu ambaio tunashindwa kuwfikia na taarifa kwa sababu hatuna mafunzo yaliyoandalialiwa mahsusii kwa ajili yao.

NI NINI TUNACHOWEZA KUBORESHA ZAIIDI WAKATI UJAO INAENDELEA

ikwazo cha mawasiliano ni changamoto nyingine ninayokabiliana nayo nikiwa kazini. Wakati Fulani nakutana na vijana wenye ulemavu wa kusikia (viziwi). Binafsi sijui matumizi ya lugha ya alama. Mwisho wa siku, nashindwa kupenyeza ujumbe niliokusudia kwa mtu huyu.

utokupatikana kwa mawasiliano ya uhakika ya simu ulisababisha wateja wangu kuachana na mpango wa kupokea taarifa walizokuwa wakizihitaji kwa sababu ya kuchelewa kupokea majibu kutoka kwangu. Changamoto nyingine ni pale unapokuwa na mteja ambaye anahitaji msaada wa ada za shule, mashirika yanayotoa msaada ya aina hii ni vigumu kuyapata.

UVIKO – 19 itakapomalizika, itapendeza sana kuanza kampeni za ufahamu kwenye shule ili kumaliza maambukizi ya VVU na kupunguza unyanyapaa kwenye jamii.

atamani ningepewa vitambulisho kunitambulisha kama tabibu msaidizi na baiskeli ya kunisaidia katika usafiri kwa kuwa eneo tunalohudumia ni kubwa sana. Kuongeza ufahamu ni moja ya matarajio yangu. Ninapanga kuhuduria kozi za ushauri nasaha ili niweze kufanya kazi zangu vizuri Zaidi.

inaomba kwamba programu hii iendelee kwa kuwa bado kuna vijana wengi wanaohitaji msaada wetu na ambao bila uwepo wetu ni Mungu pekee ajuaye kitakachowatokea.

AHSANTENI

Kwa wasaidizi wetu wa kihistoria, washirika, wafanyakazi, vijana wanaojitolea na vijana waliosimama kidete kuwasaidia vijana wengine. Matabibu wasaidizi wamewashangaza watu kwa sababu yenu.

Tulichofanya: Kwa Zaidi ya miaka minne tumewafikia vijana 23, 971 wanaoishi na VVU kwa huduma zinazoongozwa na vijana rika wenzao.

Matokeo ya kazi yetu: Kama matokeo ya moja kwa moja ya kazi zetu 75% ya vijana waliripoti kwamba wanaridhika na ubora wa huduma za VVU na uzazi na kujamiihana walizopokea kutoka kwenye vituo vya afya na kwenye jamii.

WACHANGIAJI:

Mozambique

Ernesto Guambe
Manuel Muiane
Ernesto Conjo
Fernando Manhiça
Manuel Machava
Faúzia Bila
Mariana Cassimo

Tanzania

Sophia Shairi
Zuhura Utensi
Winifreda Wimbo

Zimbabwe

A Banda
Brilliant Nkomo
Chipo Saidi
Everlight Moyo
Lesley Machingauta
Mbalenhe Ngwenya
Nomagugu Jele

Nomagugu Jele
Nomvuyo Mhlalelwa
Nyasha G Mpofu
Nokukhanya Sibanda
Ntando Tshili
Prosper Nkomo
Kundiso Pedzisayi
Rumbidzai Muzembe
Cindy Thandeka
Mkhwananzi
Thandolwenkosi
Ndlovu
Yvette Zenda
Privilege Anita Kondo
Doreen Kagona
Kundai Rusirevi
Pamela Kuvheyia
Tonderai A Rusirevi

Alex Chitauro
Abigail Kondo
Beverly V Maruza
Brandon Tanaka
Nyagato
Confidence Ndaramani
Esnath Julian Meza
Faith T. Saelee
Kudzai Tashinda
Tembo
Lisa Madzivadondo
Masaiti Busi
Millicent Chiminya
Martha Chingwena
Mercy T Mnyatsi
Munyaradzi Katsande
Pamela Bandera
Tadiwanashe
Dzimwara
Tinashe Nigel
Mabgazara

Davis Tsuro
Gladys Semu
Joseph Moyo
Maclareen Murimba
Nyengeterai
Rangadzva
Sandra Chikutuva
Simbarashe Rashai
Sikholiwe Nyashanu
Takudzwa Chenjera
Isheanesu Nhidza

Kutokujithamini
Kujikana
mwenyewe
Kukosa tumaini

Nasaha kwa
vijana rika
Imehamasishwa

Kujiheshimu
Shujaa
Kujikubali

Uthubutu
Maisha yenyematumaini

Programu ya READY+ inalenga kufikisha maarifa kuhusu haki na afya ya kujamiihana na uzazi, ustawi wa saikolojia na jami, huduma na matibabu ya, kwa na kwa ajili ya vijana wakubwa na wadogo 30,000 wanaoishi na VVU katika nchi za Msumbiji, eSwatini, Tanzania na Zimbabwe. Programu hii inatekelezwa na muungano bunifu na unaofanya kazi mbalimbali za vijana haki na afya ya kujamiihana na uzazi, VVU na washirika wa mawasiliano.

Programu ya READY+ ni moja wapo ya miradi unganishi inayotekelizwa chini ya program ya READY Kwa taarifa Zaidi tembelea <https://frontlineaids.org/our-work-includes/ready>

Mradi umefadhiiliwa na Ubalozi wa Ufalme wa Uhlanzi nichini Msumbiji

